

Shodu s prvopisem potvrzuje

- 1 Žalobkyně se žalobou podanou k Městskému soudu v Praze domáhala zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým žalovaný zamítl její žádost o poskytnutí jednorázového odškodnění dle zákona č. 324/2021 Sb., o jednorázovém odškodnění subjektů dotčených mimořádnou událostí v areálu muničních skladů Vlachovice-Vrbětice a o změně některých zákonů, ve znění do 30. 6. 2022. Žalobkyně totiž dle úřední evidence obyvatel nebyla v rozhodném období od 16. 10. 2014 do 13. 10. 2020 dle § 2 odst. 2 zákona č. 324/2021 Sb. přihlášena k trvalému pobytu v žádné z obcí uvedených v § 3 odst. 2 zákona č. 324/2021 Sb., nebyla tedy osobou oprávněnou ve smyslu § 3 odst. 3 zákona č. 324/2021 Sb.
- 2 Žalobkyně v žalobě uvedla, že na adrese svého trvalého bydliště nežije, již od roku 2010 fakticky žije a vede společnou domácnost se svým partnerem a společnou nezletilou dcerou v rodinném domě, který je ve výlučném vlastnictví žalobkynina partnera, na adrese [REDAKCE], tedy v obci uvedené v § 3 odst. 2 písm. b) zákona č. 324/2021 Sb. Žalobkyně se spolu s rodinou v nemovitosti v obci [REDAKCE] fakticky vyskytuje, k nemovitosti plní příslušné poplatkové povinnosti, na tuto adresu provádí nákupy spotřebního zboží a má zde doručovací adresu.
- 3 Žalobkyně pokládala podmínku trvalého pobytu uvedenou v § 3 odst. 3 zákona č. 324/2021 Sb. za nespravedlivou a rozpornou s kautelami ústavního pořádku. Odkázala na účel zákona č. 324/2021 Sb. vyjádřený v důvodové zprávě, dále na to, že se v obci [REDAKCE] fakticky a trvale zdržovala, a pociťovala tak újmu způsobenou situací v místě. Již během přijímání zákona č. 324/2021 Sb. bylo diskutováno kritérium trvalého pobytu a byly k němu uplatněny výhrady, předmětný zákon byl též přijímán v časové tísní. Neposkytnutí jednorázového odškodnění osobám, které fakticky žily v dotčené lokalitě, ač zde neměly trvalý pobyt, porušuje zásadu rovnosti, neboť tyto osoby utrpěly stejnou újmu jako osoby s trvalým pobytem (u nichž je ostatně otázkou, zda v dotčené lokalitě fakticky pobývaly). Ze zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), přitom nevyplývá povinnost osob zapisovat konkrétní místa, kde se zdržují.
- 4 Žalobkyně odkázala na zásadu rovnosti a zákaz diskriminace na základě tzv. jiného postavení dle čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, obsaženou i v čl. 14 Evropské úmluvy o lidských právech. Dále poukázala na to, že jiné právní předpisy nespojují vznik jakéhokoli nároku s veřejnosprávním zápisem v úřední evidenci, ale vždy se vznikem újmy (škody) na straně fyzické (příp. právnické) osoby. Také z judikatury Evropského soudu pro lidská práva je zřejmé, že jiným postavením lze v tomto případě rozumět právě i místo trvalého bydliště osoby (rozhodnutí ze dne 16. 3. 2010, č. 42184/05, či ze dne 7. 11. 2013, č. 10441/06). Také Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 16. 3. 2007, č. j. 4 As 63/2005-69, dospěl k závěru, že jednání mělo diskriminační povahu, pokud slevu na jízdě mohli uplatňovat toliko občané mající trvalý pobyt v Liberci, zatímco občané ČR a cizinci s trvalým pobytem jinde stejné výhody užívat nemohli.
- 5 Jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu, sice ne každé nerovné zacházení s různými subjekty lze kvalifikovat jako porušení principu rovnosti, tedy jako protiprávní diskriminaci, leč k porušení tohoto principu dojde, pokud s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, je zacházeno rozdílným způsobem, aniž by pro to existovaly objektivní a rozumné důvody (nálezy ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS

15/02, a ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 42/04). Kritérium trvalého pobytu dle žalobkyně nesměřuje k ochraně veřejných hodnot, tedy nepokrývá dostatečně ty osoby, jichž se mimořádná událost fakticky dotkla. V napadeném rozhodnutí tak zcela absentuje vyřadění se s konformitou tohoto kritéria s principem rovnosti.

- 6 Zákodárce se omezil na to, že označil toto kritérium za administrativně lépe uchopitelné, méně zatěžující fyzické osoby z hlediska unesení důkazního břemene než v případě faktického bydliště na území obce, a dále jej označil za navazující na systém odškodnění poskytnutého na základě usnesení vlády České republiky č. 1090 ze dne 21. 12. 2015.
- 7 Zákodárce mohl dle žalobkyně stanovit podmínku trvalého pobytu, ale aby daný požadavek nevybočil z kritérií demokratického právního státu, měl stanovit rovněž možnosti, jak tuto neexistenci trvalého pobytu překlenuje, jestliže se osoba v rozhodném období v dotčené lokalitě fakticky dlouhodobě zdržovala. Kritérium fakticity přitom je českou legislativou ve vztahu k občanům obcí užíváno [srov. zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, či zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních]. Pokud jde o navázání na systém odškodnění na základě usnesení vlády České republiky, žalobkyně takové srovnání nepovažovala za relevantní. Kontinuitu nelze hledat již v samotném nároku, resp. druhu náhrady vzniklé újmy, neboť v citovaném případě se jednalo o odškodnění dle § 29 a 30 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, tedy o zcela jiný systém odškodnění podle jiného právního předpisu. Navíc šlo v daném případě o vládní dotační titul.
- 8 Žalobkyně podotkla, že problematický je též § 6 odst. 5 zákona č. 324/2021 Sb., podle něž oprávněná osoba nemá nárok na poskytnutí jednorázového odškodnění za tu část rozhodného období, kdy bylo místem jejího trvalého pobytu sídlo ohlašovy obce. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení uvádí toliko to, že z možnosti nárokovat odškodnění nejsou vyloučeny ty osoby, které skutečně bydlí na adrese sídla ohlašovy (např. pokud se v budově sídla úřadu nacházejí byty).
- 9 Závěrem žalobkyně upozornila, že dne 6. 4. 2022 byl k Ústavnímu soudu podán senátní návrh na přezkum zákona a zrušení některých ustanovení zákona č. 324/2021 Sb.
- 10 Žalovaný navrhl žalobu zamítnout, přičemž úvodem odkázal na napadené rozhodnutí. Uvedl, že vznik nároku na odškodnění se zakládá na formálním (trvalý pobyt) a nikoliv faktickém kritériu (faktický pobyt), které by dokládalo vznik škody, resp. omezení běžného života.
- 11 Žalovaný nesouhlasil s názorem žalobkyně, že předmětná právní úprava je v rozporu s ústavním pořádkem. Žalovaný poukázal na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 42/04, dle něhož je věcí státu, aby v zájmu zabezpečení svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Podmínka trvalého pobytu není podle názoru žalovaného neobhajitelná. Smyslem zákona je, aby odškodnění bylo poskytnuto dotčeným osobám rychle a v řízení, které nebude nijak procesně složité. Z tohoto pohledu je pak kritérium trvalého pobytu zcela legitimní, neboť jej lze v úředních evidencích jednoduše ověřit - není třeba provádět výslechy svědků, dokazování apod. V případě, že by měla být zkoumána

fakticita pobytu (navíc zpětně za dlouhé časové období), trval by celý proces výrazně déle, přičemž i na žadatele by byly kladeny zvýšené nároky stran prokazování jejich nároku. Obecně rovněž platí princip, že místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, kterou si občan sám zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání, přičemž takovou adresu (místo) trvalého pobytu může mít pouze jednu. Pokud si tedy občan z jakýchkoli důvodů ponechával místo trvalého pobytu jinde než v místě, kde se skutečně zdržoval, pak to bylo jeho volba a nelze přisvědčit tezi, že je diskriminován, resp. že kritérium trvalého pobytu je v rozporu s ústavním pořádkem.

- 12 Kritérium trvalého pobytu v obci rovněž koresponduje s kritérii, které byly použity již v minulosti při odškodnění poskytnutého na základě usnesení vlády České republiky č. 1090 ze dne 21. 12. 2015, s tím že podle § 16 odst. 1 písm. b) obecního zřízení je občanem obce fyzická osoba, která je v obci hlášena k trvalému pobytu.
- 13 Žalobkyně ve svém doplňujícím vyjádření upozornila na vyhlášení nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 10/22, s tím, že je nyní zřejmé, že napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě protiústavního právního předpisu a jako takové nemůže obstát.
- 14 Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, včetně řízení, jež jeho vydání předcházelo. Po posouzení věci dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
- 15 Podle § 3 odst. 3 písm. a) zákona č. 324/2021 Sb., ve znění do 30. 6. 2022, *oprávněnou osobou je fyzická osoba, která byla v rozhodném období přihlášena k trvalému pobytu v obci uvedené v odstavci 2.*
- 16 Podle § 3 odst. 3 písm. a) zákona č. 324/2021 Sb., ve znění od 1. 7. 2022, *oprávněnou osobou je fyzická osoba, která byla v rozhodném období v obci uvedené v odstavci 2.*
- 17 Soud konstatuje, že nálezem Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 10/22 (nález č. 183/2022 Sb.), byl zrušen § 3 odst. 3 písm. a) ve slovech „přihlášena k trvalému pobytu“, § 3 odst. 3 písm. b), § 6 odst. 1 ve slovech „trvalého“ a „trvalým“, § 6 odst. 2 ve slově „trvalého“, § 6 odst. 3 ve slově „trvalého“, § 6 odst. 4 ve slovech „trvalým“ a § 6 odst. 5 zákona č. 324/2021 Sb.
- 18 Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2004, č. j. 7 A 48/2002-98, Sb. NSS 1041/2007, nemůže správní soud při přezkoumání rozhodnutí správního orgánu vyjít z právního stavu, který tu byl v době jeho vydání [§ 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s.ř. s.“)], jestliže taková právní úprava byla v mezidobí zrušena Ústavním soudem pro neústavnost.
- 19 Soud tedy při přezkoumání napadené rozhodnutí vyšel ze zákona č. 324/2021 Sb. ve znění od 1. 7. 2022, načež shledal, že napadené rozhodnutí je nezákonné.
- 20 Jediným nosným důvodem napadeného rozhodnutí je to, že žalobkyně neměla v rozhodném období trvalý pobyt (nebo povolení k trvalému pobytu, pokud by šlo o cizince) v dotčené lokalitě, jinými slovy vychází z doslovného výkladu zákona č. 324/2021

Sb. ve znění před vyhlášením výše zmíněného nálezu Ústavního soudu, což znamená, že napadené rozhodnutí odporuje zákonu č. 324/2021 Sb. ve znění od 1. 7. 2022. Soud dodává, že z obsahu správního spisu jsou zřejmé okolnosti svědčící o tom, že v obci [REDAKCE] fakticky žije (viz údaj o doručovací adrese a o místě podání žádosti ze dne 4. 1. 2022), tyto však zůstaly v napadeném rozhodnutí opomenuty.

- 21 Závěrem soud dodává, že pokud jde o argumentaci žalobkyně a žalovaného dotýkající se ústavnosti některých ustanovení zákona č. 324/2021 Sb. ve znění před vyhlášením výše zmíněného nálezu Ústavního soudu, soud ji považuje za zcela vypořádanou právě nálezem Ústavního soudu, na nějž soud pro stručnost plně odkazuje (zejm. body 21-30, shrnující východiska úvah Ústavního soudu, a dále body 31-45, v nichž jsou tato východiska uplatněna na napadená ustanovení).
- 22 Jelikož soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je nezákonné, zrušil jej dle § 78 odst. 1 s. ř. s. Za splnění podmínek zakotvených v § 51 odst. 1 s. ř. s. tak učinil bez nařízení jednání (žalobkyně ani žalovaný nesdělili soudu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci). Dále soud vrátil věc dle § 78 odst. 4 s. ř. s. žalovanému k dalšímu řízení, ve kterém bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Žalovaný bude postupovat dle zákona č. 324/2021 Sb. ve znění od 1. 7. 2022, tj. posoudí, zda žalobkyně v dotčené obci v rozhodné době skutečně pobývala.
- 23 O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Jelikož byla žalobkyně ve věci zcela úspěšná, uložil soud žalovanému zaplatit jí náhradu nákladů řízení. Náklady žalobkyně představuje zaplacený soudní poplatek ve výši 3.000 Kč a náklady zastoupení advokátkou, které náleží odměna stanovená dle § 6 odst. 1, § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve výši 3.100 Kč a paušální náhrada hotových výdajů stanovená dle § 13 odst. 4 téže vyhlášky ve výši 300 Kč za každý ze dvou úkonů právní služby (převzetí a příprava zastoupení, písemné podání nebo návrh ve věci samé – žaloba) a náhrada za daň z přidané hodnoty v sazbě 21 % ve výši 1.428 Kč. Soud nepřiznal náhradu nákladů za doplnění žaloby ze dne 27. 5. 2022, neboť pro posouzení věci nepřinášelo žádné relevantní skutečnosti. Celkem tak náklady řízení činí 11.228 Kč.
- 24 Soud závěrem dodává, že věc projednal a rozhodl přednostně v souladu s § 56 odst. 1 část věty za středníkem s. ř. s., neboť shledal závažné důvody pro tento postup spočívající v tom, že se jedná o správní řízení, jehož předmětem bylo odškodnění.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou (2) týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den

lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 16. srpna 2022

JUDr. Ladislav Hejtmánek v. r.
předseda senátu